

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии Шурои диссертатсионии 6D.KOA-036-и назди Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода ба диссертатсияи Азизова Зарина Шавкатовна дар мавзӯи “Муқосаи вижагиҳои грамматикӣ зарбулмасал ва мақолҳо дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ” барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021302 - Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ).

Диссертатсияи Азизова Зарина Шавкатовна ба таҳлили муқоисавии вижагиҳои грамматикӣ зарбулмасалу мақолҳо дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ бахшида шудааст. Чамъиятро бе забон тасаввур кардан мумкин нест. Дар ҷомеаи муосир ягон соҳаи фаъолияти инсон вучуд надорад, ки дар он воситаҳои забонӣ барои ифодаи фикрҳо, қоидаҳо, эҳсосоти шахс истифода нашаванд. Забон, ки муҳимтарин воситаи муошират аст, ҷузъи ҷудонашавандаи фарҳанги миллӣ мебошад. Маҳз забон воситаест, ки шахсро бо ҷомеа мепайвандад. Дар он имрузу гузашта, вазъи илму хиради халқ инъикос ёфтааст.

Зарбулмасалу мақол, яке аз намудҳои фолклор буда, аз замонҳои қадим дар робитаи зич бо дигар зӯҳуроти ба ҳам монанди жанри бадеӣ, масалан, панд, муаммо, латифа, масал, чорбайта ва ғайра инкишоф ёфтааст.

Инсоният дар тӯли солҳои дуру дарози мавҷудияти худ дар асоси таҷрибаи мушаххаси ҳаётии худ миқдори зиёди зарбулмасалу мақолҳоеро офаридааст, ки тадриҷан дар байни мардум паҳн шудаанд. Ҳамин тавр, таҷрибаи чандинсолаи инсонӣ дар зарбулмасалу мақол ниҳон аст.

Бо баробари ташаккули миллат ва инкишофи миллӣ, худшиносии синфӣ, мустаҳкам шудани муборизаи синфӣ, табадуллоти чамъиятӣ – сиёсӣ, рушди маданияти миллӣ, андешаҳои бадеӣ ва илмӣ инкишоф ёфтаанд. Дар ин радиф фолклоршиносӣ низ ҳамчун илми мушаххас оид ба намунаҳои таҳаввули фарҳанги бадеии шифоҳии омма рӯй ба инкишофу тараққӣ ниҳодааст. Бо баробари омӯзиши дигар намудҳои санъати мардумии назм, ба омӯзиши яке аз кӯҳантарин ва машхуртарин жанри фолклор – зарбулмасалу мақолҳо, ки бо дақиқии аҷиб моҳияти зӯҳуроти хеле мураккабро ифода мекунанд, диққати махсус дода шудааст. Дар натиҷа соҳаи мустақили филология – паремиология, ки ба таҳияи масъалаи намунаи жанрҳои афористии фолклорӣ – зарбулмасалҳо, мақолҳо, афоризмҳо машғуланд, ба вучуд омад.

Зарбулмасалу мақолҳо яке аз навъҳои фолклор буда, аз давраҳои қадим зӯҳур намуда, бо дигар жанрҳои адабӣ ба монанди панд, чистон, латифа (анекдот), масал, рубоӣ дар тамоси наздик инкишоф ёфтаанд.

Тули арзи ҳастии худ инсоният дар асоси таҷрибаи аниқи зиндагӣ зарбулмасалу мақолҳои зиёдеро офаридааст, ки он тадриҷан байни мардум паҳн гаштааст.

Дар ин маврид андешаҳои М.А. Шолоховро ба ёд овардан ҷоииз аст, ки мегӯяд: “Бузургтарин боигарии халқ ин забон аст. Дар давоми ҳазорсолаҳо сухан, ҳамчун дур ва маҳзани абадӣ хизмат мекард, ки дар он доимо фикру андеша ва таҷрибаи инсоният ҷамъ мешуданд”.

Тадқиқотҳои садаҳои XX-XXI илми забоншиносӣ, пешрафти он боиси инкишофи яке аз ҷузъҳои илми фразеология – паремиология гардид. Паремиология калимаи юнонӣ буда, маънои «зарбулмасал, панд, масал, ҳикмат»-ро дорад, яъне метавон гуфт, ки объекти тадқиқоти ин соҳа зарбулмасалу мақолҳо мебошад.

Таҳқиқоти анҷомдодаи **Азизова Зарина Шавкатовна** аз ҷиҳати илмӣ арзишманд буда, муқоисаи сохтори грамматикӣ зарбулмасалу мақолҳоро дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ аз нигоҳи забоншиносии муқоисавӣ дар бар мегирад. Мавзуи дар диссертатсия мавриди таҳқиқ қарор дода шуда, ба рушди забоншиносӣ, забоншиносии муқоисавӣ. Паремиология ва фразеология таъсири мусбат расонида метавонад. Солҳои охир дар забоншиносӣ олимони забоншиносон ба тадқиқоти муқоисавӣ - типологӣ таваҷҷуҳи зиёд зоҳир намуда, тадқиқотҳо бо истифода аз методологияи типологии муосир қарор дода шуда истодаанд.

Диссертатсияи мавриди назар аз муқаддима се боб, хулоса ва рӯйхати адабиёт иборат мебошад.

Дар қисмати муқаддимаи диссертатсия муаллиф муҳимияти интихоби мавзуро асоснок карда, дараҷаи таҳқиқи мавзуи илмӣ, робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоиҳаҳо), мавзӯҳои илмӣ, мақсади таҳқиқот, вазифаҳои таҳқиқот, объекти таҳқиқот, мавзуи таҳқиқот, асосҳои назариявии таҳқиқот, заминаҳои эмпирикӣ, навгонии илмии таҳқиқот, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот, мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии доктараи дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот, тасвир ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия, интишорот аз рӯйи мавзуи диссертатсия, сохтор ва ҳаҷми диссертатсияро таҳлил ва баррасӣ кардааст.

Диссертатсия ба талаботи банди 31-33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад. Диссертатсия аз тарафи муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Натиҷа ва нуктаҳои илмии барои ҳимоя пешниҳодшуда саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳанд.

Мавзуъ ва мазмуни таҳқиқи диссертатсионӣ бо шиносномаи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021302 - Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ) комилан мувофиқ мебошад.

Муаллиф вобаста ба кори таҳқиқотӣ 11 мақола, аз ҷумла, 4 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда, ки аз ҷониби ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф шудаанд ба таъб расонидааст, ва 7 мақолаи дигар дар маводи конференсияҳои сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ ба таъб расидааст, ки дар маҷмуъ натиҷаҳои асосӣ ва хулосаҳои муҳаққиқро инъикос намуда, ба мазмун ва муҳтавои диссертатсия бевосита алоқаманд мебошанд. Мақолаҳои илмӣ интишорёфтаи муаллиф ва теъдоди маводи ҷопшуда ба талаботи бандҳои 34 ва 35-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ» мувофиқат менамоянд.

Автореферати диссертатсия ва мақолаҳои нашркардаи диссертант фарогири мазмуну муҳтавои диссертатсия мебошад.

Дастовардҳои таҳқиқ ва моҳияти масъалаҳои меҳвари зикрёфта, дурнамои мавзӯи кори диссертатсионӣ дар хулосаи мазкур таъйин шудааст. Мубрамии мавзи таҳқиқ, навгонии илмӣ диссертатсия ва арзиши амалии онро ба назар гирифта, комиссияи эксперти ба ҷунин хулоса омад, ки диссертатсияи Азизова Зарина Шавкатовна дар мавзӯи “Муқоисаи вижагиҳои грамматикӣ зарбулмасал ва мақолҳо дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021302 - Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ) ба ҳимоя пешниҳод кардан мумкин аст.

Комиссияи эксперти дар асоси банди 60-и Тартиб додани дараҷаҳои илмӣ пешниҳод менамояд:

1. Диссертатсияи **Азизова Зарина Шавкатовна** дар мавзӯи “Муқоисаи вижагиҳои грамматикӣ зарбулмасал ва мақолҳо дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021302 - Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ) дар Шурои диссертатсионии 6D.ҚОА-036 назди Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода тариқи овоздиҳии ошкоро ба ҳимоя қабул карда шавад.

2. Комиссияи эксперти муҳаққиқони зеринро, ки корҳои илмӣ-таҳқиқонашон ба ихтисоси 6D021302 - Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ мувофиқат мекунад, ба ҳайси муқарризони расмӣ пешниҳод менамояд:

- **Парвонахон Чамшедов** - доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи забонҳои хориҷии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон;

- **Азизова Мастона Ҳамидовна** – номзоди илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи забони хориҷии факултети дипломатия ва сиёсати Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;

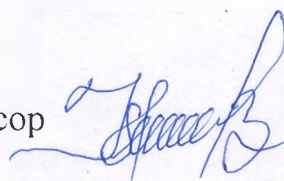
3. Ба сифати муассисаи пешбар **Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав** пешниҳод мешавад.

4. Барои гузоштани эълони Ҳимоя, матни диссертатсия ва автореферати он дар сомонаҳои Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода ва Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шавад.

5. Барои чопи автореферат бо ҳуқуқи дастнавис ва ирсол гардидани он ба суроғаи таъйиншуда иҷозат дода шавад.

Раиси комиссияи экспертӣ:

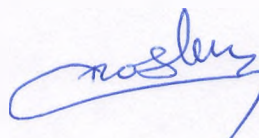
доктори илмҳои филологӣ, профессор
аъзои Шурои диссертатсионӣ

Каримов Шухрат
Бозорович

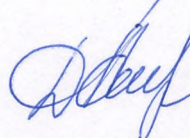
Аъзоёни комиссияи экспертӣ:

номзоди илмҳои филологӣ, дотсент,
аъзои Шурои диссертатсионӣ

Матробиён Саодатшо
Қосимзода

номзоди илмҳои филологӣ, дотсент,
аъзои Шурои диссертатсионӣ

Джамирова Леммара
Иосифовна

« 23 » ноябри соли 2023

Имзоҳои Ш.Б. Каримов, С.Қ. Матробиён
ва Л.М. Джамирова-ро тасдиқ менамоем:

Сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии

Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода

Юсупова Бибиҷон Ғаниҷонова

Нишонӣ: 734019, ш. Душанбе, кучай Мухаммадиев, 17/6.

Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи

С. Улуғзода Тел.: +992 372325000, Факс: +992 372325003, Сомона: www.ddzt.tj